

Читання

## Розділ 3. Збагачуємося скарбами усної народної творчості

Сьогодні  
04.11.2024

Урок  
№30



**Робота з дитячою книжкою.  
«Історичне минуле моєї країни»**

Сьогодні

BCIM

Дата: 05.11.2024

Клас: 4-Б

Урок: читання

Вчитель: Таран Н.В.

Тема. **Робота з дитячою книжкою. «Історичне минуле моєї країни» Олександр Олесь «Де стоїть наш Київ», О. Копач «Романко - Роман Великий», «Оборонець Переяслава»**

Мета: аналіз сюжету, характеристика образів переказів, популяризування серед учнів історичних творів, формулювання стійкого читацького інтересу. За допомогою кращих зразків історичних творів прищеплювати дітям любов до рідного слова почуття гордості за Батьківщину, бажання дізнаватися про минуле країни. Сприяти згуртуванню дитячого колективу, розвитку творчих здібностей.



Сьогодні  
04.11.2024

Емоційне налаштування



**Любі друзі, час настав,  
Кличе нас до нових справ.  
Отож часу не гаймо,  
Добрі справи починаймо!**



Гілки ялини  
вкриті інеєм.

**у Петрика  
є цікава  
іграшка.**





**На городі  
виросла  
квасоля.**



Сьогодні  
04.11.2024

Психологічна настанова на урок. Вправа «До успіху».



А для того, щоб наш урок був  
успішним і продуктивним, нам  
потрібно:

- ❖ Не просто слухати, а чути.
- ❖ Не просто дивитися, а бачити.
- ❖ Не просто відповідати, а міркувати.

Історичне минуле – це життя людей, воно складається протягом багатьох століть.

З історії країни ми дізнаємося про великих особистостей, таких як Богдан Хмельницький, Петро Сагайдачний, Самійло Кішка, Маруся Богуславка. Козаки, які билися до останнього, але не здалися. Ми прагнемо бути схожими на них, пам'ятаємо їх величезний внесок в розвиток нашої держави.

Отож, пропоную вам відкрити скарбницю нашого історичного минулого.







04.11.2024

## Вступне слово

Цей розділ присвячено художнім творам про історичне минуле українського народу та його визначних героїв.

Вірш Олександра Олеся «Де стоїть наш Київ» зображає життя слов'янського племені полян на землях, де постав Київ. Згадується в ньому і про легендарних засновників Києва: Кия, Щека, Хорива та їхню сестру Либідь. Вірш переносить у далеку минувшину, де наші предки вирощують хліб, пасуть корів і овець, полюють у лісі на дичину...

Олександра Копач пропонує тобі ознайомитися з героїчними обранцями нашої землі — галицьким князем Романком та переяславським богатирем Дем'яном Куденевичем. Згадки про них можна знайти в українських літописах.

Виразне читання тексту  
«Де стоїть наш Київ» с. 26 («Сонячні  
вітрила»).





**Над Дніпром широким, вільним,  
Де луги й степи цвіли,  
Наші прадіди поляни  
Оселились і жили.**



**Хлібороб робив у полі,  
Пас пастух корів, овець,  
З луком, з стрілами гнучкими  
По лісах ходив ловець.**



**Пишно квітла Україна,  
Повна всякого добра.  
Як в раю, жили поляни  
Понад хвилями Дніпра.**



**Все своє вони любили,  
Шанували і чуже,  
Хай, мовляв, Перун і Волос  
Всіх від лиха стереже.**





А коли сусід лінивий  
Заздрив силі багача,  
Вміли наші показати  
Обосічного меча.  
І віки нога ворожа  
Не ступала на наш лан.  
Всі сусіди шанували  
І боялися полян.

...Де стоїть тепер наш Київ,  
Там була сама гора,  
Жив там першим Кий з Хоривом,  
Щек та Лебідь — їх сестра.





**Над самим Дніпром на горах,  
Огороджений з боків  
Ровом, мурами, валами,  
Київ виріс і розцвів.**



## Обговорення змісту твору «Де стоїть наш Київ» за питаннями:

- 1. Що автор вірша розповідає про життя племені полян над Дніпром?
- 2. Яких богів шанували поляни?
- 3. Назвіть імена засновників міста Києва?
- 4. Чи можуть українці пишатися славою минулим своєї батьківщини? Чому?



Сьогодні  
04.11.2024

Рухлива вправа



# РУХЛИВА

# ВПРАВА





04.11.2024

Опрацювання твору О. Копача «Романко - Роман Великий»  
Щоденні 5. Слухання.



## Романко — Роман Великий

Давно чи недавно жив у Києві князенко, а звали його Романком.  
— Не хочу я зватись «Романко», — казав він. — Я — Роман, і великим буду.

Сміялась мати, сміявся батько, маленьке чорнооке хлоп'ятко на руки брали, пригортали.

— Великим бути — треба рости, книги читати, багато знати. Треба ще, — казав батько, — з лука нехибно стріляти, коня богатирського вигодувати.

Тож Романко в монаха Радослава з боярськими хлопцями пильно грамоти\* вчився, і з лука стріляв, і списом метав. Умів пташині голоси розпізнавати і на диво людям малого орла собі приручив, але коня ще не мав. Тож нетерпеливо дня-семилітка виглядав.

І ось одного весняного ранку, коли каштани свої свічки святочно





04.11.2024

Опрацювання твору О. Копача «Романко - Роман Великий»  
Щоденні 5. Слухання.

засвітили, сурми заграли, всі рідні й гості князенка-семилітка з великим днем поздоровляли. Темні кучері його мати в шовковий платок завинула, в дорогоцінну коробку заховала. Усі радісно за здоров'я князенка вино пили, пирували. А князенко тільки про коника думає-гадає і батькові каже: «Вели, батьку, коня вибирати!»

Тут усі до конюшні гамірно поспішають, попереду князенко біжить. А було собі там лоша, як ворон, чорне та наче трошки миршавеньке\*. За князенком заодно глядить, тихенько мовить: «Мене бери! Мене!». Випровадив князенко лоша, а всі дивом дивуються.

— Не гарне, — кажуть, — лоша. З дикого поля приبلуда мала.

Але князенко не зважав. Костяним\* гребінцем гриву розчесав, срібне сіделечко поклав і коника в білу зірку на чолі поцілував. Коник-вороник радісно заіржав і тихо князенкові мовить:

— Годуй мене пшеницею, напувай джерельною водицею, і стану я твоїм богатирським конем, вірним товаришем.





04.11.2024

## Опрацювання твору О. Копача «Романко - Роман Великий» Щоденні 5. Слухання.

Ріс князенко Романко, ріс і коник-вороник. Майнуло-промайнуло багато весен, і став князенко богатирем, Романом Великим. І завжди зін у боях, у трудах. Нема коли Романові ні пирувати, ні ловами втішатися. Багато бо тоді нечистих поган на святу Русь-Україну нападало.

Налетів татарин, аж на Київ наступив. Сила ворожа незчисленна була, незміренна: в три години вовкові не оббігти, в три години ясному орлові не облетіти. Поділ попалили, Гору взяли, Святу Софію пограбували. Тоді Роман з далекого Галича з дружиною наспів, силу татарську в прах\* розбив, пограбоване відібрав, земляків відполонив.

І стала радість велика. Київ спасителя вітав. Дзвони дзвонили, в церквах молебні правили, Богу дякували, а потім до праці, до відбудови ззялись. Роман Великий з людьми був, поради давав, і дружині відпочити дозволив. Та тут же віща птиця до нього прилетіла, на богатирське рам'я\* сіла і каже-повідляє:





04.11.2024

## Опрацювання твору О. Копача «Романко - Роман Великий» Щоденні 5. Слухання.

— Ти тут, богатирю, відпочиваєш, а того й не знаєш, не відаєш, що Литва на Галич напала. Твою подругу з синочком забрала, вже в свою землю втікає.

Гнівом страшним Роман запалав, усю дружину до походу зібрав. Очі в нього стрілами-іскрами мечуть, рука бойову булаву піднесла, лінь вороний заіржав, соколом богатир поперед війська полетів. Во-рожу силу він наздогнав, постріляв, порубав. Здорових до роботи за-брав будувати те, що поруйнували, а калік до їхнього краю відіслав.

Тоді вже Литва на Русь-Україну не нападала, з Романом Великим злагоді жити бажала.

Про Романа Великого пісні складали, діла його богатирські оспі-ували і нам переказали.



04.11.2024

Опрацювання твору О. Копача «Романко - Роман Великий»  
Щоденні 5. Словникова робота

*Гра́мота* — умі́ння читати, писати.

*Ми́ршавенький, ми́ршавий* — негарний, поганий.

*Ки́стяний* — зроблений з кістки.

*В прах* — на порошок.

*Ра́м'я* — плече.





Сьогодні  
04.11.2024

Читання тексту учнями. Бесіда за змістом тексту з елементами вибіркового читання.

1. Чого навчався князенко Роман у дитинстві, щоб вирости великим?
2. Як князенко вибирав собі богатирського коня?
3. Якими словами автор описує незліченну ворожу силу, яка обступила Київ?
4. Як князь Роман допоміг жителям Києва?
5. Як князь Роман розправився з ворогами, що напали на його рідний Галич?
6. Прочитай опис зовнішності князя, який збирається у похід на ворога. З чого помітно, що автор пишається своїм героєм і вважає його ідеальним воїном і правителем?



Сьогодні  
04.11.2024

Фізкультхвилинка





Колись давно жив-проживав у городі Переяславі богатир молодець Дем'ян Куденевич. У князя Мстислава велику він шану мав, не одну бо ворожу силу він подолав і далеко в степи від города Переяслава відігнав.

Здалека-здалека з чистого поля, із широкого роздолля часто не грізні тучі котилися, а чорні сили безперестанку набігали і кругом усе руйнували.

У неділю досвіта полки Шароканя під мурами стали, саранчею поля вкрили. Страх і плач вулицями города чорними хвилями покотились, усе живе займаючи.

Старий князь славного лицаря Дем'яна до себе кличе-взиває, і мовить: — Дем'яне, лицарю славний! На твою мужність і силу знов час прийшов. За помічю Господа, Пресвятої Богородиці, город наш, наших людей заступити, захистити.



04.11.2024

Опрацювання твору О. Копача «Оборонець Переяслава»  
Щоденні 5. Читання для когось

**Тут Дем'ян Куденевич перед іконами перехристився, князеві поклонився. Увесь у зброї сяйній на коні зіркатому Білані виїхав попереду війська-лицарства. Брама відкрилась. Оборонці з мурів стрільними хмарами вид закривають. Богатир грізно на ворога вдаряє. Списи ломляться, дзвенять мечі гартовані. Бій гримить, палає. Сам Шарокань на богатира наступає. Куденевич нехибною рукою ранить його. З коня звалює. Ворожа сила, наче стадо вовків лютих, виє, врозстіч іде. Болотняними випарами в степу зникає.**

**Город звияжців зі славою вітає. Сам князь Мстислав до богатира Дем'яна поспішає, дорогі дари приносить. Але богатир тяжко від ран знемагає, смерть свою бачить.**

— Княже мій ласкавий, — мовить, — багатство, це людська марнота. Мертвому — дари тлінні непотрібні. Перед лице Господа несу мій найдорожчий дар: мою любов до батьківщини, до Русі-України.

І вічним сном заснув богатир. І був по ньому великий плач у всьому городі в Переяславі. І з почестю перевезли люди тлінні останки богатиря до стольного города і поховали в печерах над віковичним Дніпром.

А співець пісню створив про нього і вона безсмертною пташкою літає по просторах і віках України.

**Нехибний** — безпомилковий, певний.

**Звитяжець** — герой, витязь.

**Тлінний** — такий, що нищиться,  
розпадається.

**Випар, випари** — газоподібна речовина,  
випаровує з чогось.





1. Як автор описує ворожі сили, що підступили до міста Переяслава?
2. Чому старий князь Мстислав звернувся по допомогу до богатиря Дем'яна Куденевича?
3. Розкажи про подвиг богатиря Дем'яна Куденевича.
4. Що богатир називає «своїм найдорожчим даром»?



Сьогодні  
04.11.2024

Рефлексія. Вправа «Відкритий мікрофон».



- Сьогодні я прочитав (ла) про...
- Було цікаво дізнатися...
- Було складно...
- Я зрозумів(ла), що...
- Тепер я зможу...
- Я навчився(лася)...
- У мене вийшло...
- Я зміг (змогла)...



Сьогодні  
04.11.2024

Пояснення домашнього завдання.

**Сонячні вітрила с.26-30.  
Прочитай виразно,  
відповідай на питання.**

**Відео, аудіозвіт роботи  
надсилай на освітню  
платформу Human.  
Успішного навчання!**

